

ความเป็นมาของปัญหา

บทละครในพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ แพร่หลายเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และได้รับยกย่องว่าเป็นหนังสือที่แต่งดี มีสำนวนโวหารไพเราะจับใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทละครในพระราชนิพนธ์เรื่อง "อิเหนา" ได้รับการคัดลอกจากวรรณคดีสโมสรให้เป็นยอดแห่งบทละครว่า

ระหว่างที่เรียนในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยเคยอ่านบทละครในพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ เรื่องอิเหนาและรามเกียรติ์ ในครั้งนั้นสิ่งที่ติดใจได้แก่เนื้อเรื่อง ซึ่งให้ความเพลิดเพลินเป็นอย่างยิ่ง ภายหลังเมื่อหวนกลับมาอ่านวรรณคดีทั้ง ๒ เรื่องอีกครั้งหนึ่งขณะที่เรียนในระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้พบว่าแท้จริงแล้วคุณค่าของวรรณคดีทั้งกล่าวอยู่ที่สำนวนโวหารอันไพเราะคมคาย ให้ความหมายบริบูรณ์หาใช้อยู่ที่อรรถรสคำเนื่อหาเพียงอย่างเดียว

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งมาพิจารณาสำนวนโวหารที่ปรากฏในบทละคร เรื่องอิเหนาและรามเกียรติ์โดยเฉพาะ และพบว่าความเปรียบ เป็นกลวิธีที่ใช้มากในบทละครดังกล่าว ทั้งยังเป็นวิธีการสร้างจินตภาพที่สำคัญโดยใช้คำน้อย กระตกรัก แต่กินความมาก นอกจากนี้ยังมีได้มีผู้ใดศึกษาเรื่องนี้โดยละเอียดมาก่อน อีกประการหนึ่งแม้ว่าความเปรียบในบทละครในพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ จะมีความลึกซึ้งชัดเจนเพียงไรก็ตาม แต่นับวันจะยากยิ่งขึ้นสำหรับคนรุ่นหลังที่ขาดความเข้าใจวัฒนธรรม ตลอดจนแนวคิดของคนรุ่นก่อน ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องนี้ และเห็นสมควรที่จะรวบรวมความเปรียบจากบทละครในทั้ง ๒ เรื่องมาศึกษาในคำความหมาย ท่วงทำนองเขียน ความคิดในการเปรียบเทียบ ตลอดจนคุณค่าของความเปรียบซึ่ง เป็นหัวใจสำคัญของวรรณคดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาว่าวิถีความเปรียบในลักษณะใด ความเปรียบดังกล่าวสอดคล้องกับเหตุการณ์ในเรื่อง และมีผลอย่างไรต่อพระราชนิพนธ์ ทั้งนี้เพื่อสรุปหาแนวคิดของกวี ตลอดจนลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างระหว่างบทละครในทั้ง ๒ เรื่องในด้านการใช้ความเปรียบ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือเอาบทละครในพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ เรื่อง อีเหินา ฉบับโรงพิมพ์คุรุสภา พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ และบทละครในพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ เรื่อง รามเกียรติ์ ซึ่งกรมศิลปากรอนุญาตให้ศิลปินบรรณาการพิมพ์จำหน่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๒ เป็นหลักในการวิจัย โดยมุ่งศึกษาความเปรียบใน ๔ ลักษณะคือ ความเปรียบที่แสดงว่า

- สิ่งหนึ่ง "เหมือน" อีกสิ่งหนึ่ง
  - สิ่งหนึ่ง "เป็น" อีกสิ่งหนึ่ง
  - สิ่งหนึ่ง "เหนือกว่า" อีกสิ่งหนึ่ง
- และสำนวนเปรียบโดยนัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมิได้ใช้ทฤษฎีใดโดยเฉพาะ หากแต่พิจารณานำมาใช้เท่าที่เห็นควร กล่าวคือ มุ่งพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ความเปรียบ เป็นสำคัญ โดยพิจารณาถึงความหมายของความเปรียบดังกล่าวประกอบด้วย เหตุการณ์ในเรื่อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาวรรณคดี เรื่องอื่นที่เห็นว่า เกี่ยวข้องและมีประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์

สมมติฐาน

ความเปรียบเทียบบาทสำคัญที่ทำให้ตัวละครในพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ มีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์และเป็นผลให้ตัวละครดังกล่าวกลายเป็นงานอมตะ ซึ่งเป็นที่รู้จักแพร่หลายครบเท่าทุกวันนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาตัวละครในพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ โดยละเอียดเพื่อหยิบยกลักษณะ เสนอมาพิจารณา
๒. ศึกษาแนวการวิจารณ์วรรณคดี
๓. กำหนดหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์ เสนอพิจารณา
๔. รวบรวมความเปรียบจากบทละครในพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ เรื่องอิเหนาและรามเกียรติ์
๕. วิเคราะห์ความเปรียบ เรียบเรียงผลการวิจัยแล้วนำเสนอ เป็นบท ๆ
๖. สรุปผลการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

๑. ทราบกลวิธีการเสนอ เนื้อหาของความเปรียบตลอดจนแนวคิดและจินตนาการของกวี
๒. ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของบทพระราชนิพนธ์ เกิดความเข้าใจและซาบซึ้งคุณค่าของวรรณคดีทั้ง ๒ เรื่องอย่างละเอียดลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น
๓. สามารถสรุปลักษณะรวมและลักษณะที่แตกต่างกันของการใช้ความเปรียบระหว่างบทละครในทั้ง ๒ เรื่อง
๔. เป็นแนวทางที่จะศึกษางานพระราชนิพนธ์ เรื่องอื่น ๆ และผลงานของกวีท่านอื่นต่อไป